

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

FECYT

Taula rodona sobre la cerca d'un futur sostenible per a la ciència a Europa

L'ACCC col·labora en un acte que reunirà a l'Ateneu Barcelonès alguns dels científics europeus més compromesos amb la defensa de la ciència al continent

«La ciència europea està morta: Visca la ciència europea!» Aquest podria ser un lema provocador per descriure la situació actual de la recerca a Europa. La crisi ha colpejat durament la inversió i els recursos humans de la ciència en molts països i, fins i tot, el pressupost comunitari. La retallada ha estat especialment dura en els països del sud d'Europa. Però la ciència és la via de sortida de la recessió per mantenir Europa com una referència cultural global, ja que una economia basada en el coneixement li permetrà competir a internacionalment i permetrà també mantenir i millorar la qualitat de vida de la ciutadania. Amb aquest esperit, l'Ateneu Barcelonès (carrer de la Canuda 6, Barcelona) acollirà el proper 8 de novembre, a les 12.30, la taula rodona *Homo scientificus europeus*. A la *búsqueda de un futuro sostenible para la ciencia europea*, que reunirà alguns científics compromesos amb la reflexió i l'activisme en pro de la ciència europea del futur. Aquest esdeveniment té l'objectiu de fer un balanç de la situació en què ens trobem, però també vol reflexionar sobre els passos necessaris per a mantenir-nos en el camí del progrés.

Entitats coorganitzadores de l'acte

Sota la moderació del periodista científic i membre de la Junta de l'ACCC Michele Catanzaro, seuran a la taula de la sala Oriol Bohigas, Federico Mayor Zaragoza, president de la Fundación Cultura de la Paz i membre de l'Academia Europaea, Amaya Moro Martín, promotora de la plataforma Investigación digna, i membre del col·lectiu Carta por la ciencia i d'Euroscience, Varvara Trachana de la Initiative of non-appointed Faculty Members of

Greek Universities, Francesco Sylos Labini, de l'associació italiana Return on Academic Research (ROARS), José Manuel Fernández, de la Federación de Jóvenes Investigadores i de Carta por la ciencia, i José Mariano Gago, membre d'Euroscience i l'Academia Europaea. Els precedirà una presentació a càrrec de Gilles Mirambeau i tancarà les seves intervencions Peter Tindemans, ambdós membres d'Euroscience. La ciència com a motor de progrés, l'activisme científic, com hauria de ser la carrera investigadora, la crisi de la ciència a estats com Espanya, Grècia i Itàlia i el futur de la professió científica a Europa, seran els temes a tractar.

Obra Social "la Caixa"

Entitats coorganitzadores de l'acte

Entitats col·laboradores

Homo scientificus europeus està coorganitzat per l'Ateneu Barcelonès, Euroscience i l'Obra Social "la Caixa", amb el suport de l'ACCC, l'Academia Europaea, i les següents entitats que formen part del col·lectiu Carta por la ciencia: la Confederación Española de Sociedades Científicas, la Federación de Jóvenes Investigadores, la Conferencia de Rectores de Universidades Españolas, la Confederación Sindical de Comisiones Obreras i el sindicat Unión General de Trabajadores.

Podeu comentar l'esdeveniment per Twitter amb l'etiqueta (*hashtag*) #futurocienciaEU.

Per a més informació, contacteu amb Michele Catanzaro (catanzaro.michele@gmail.com) o amb Gilles Mirambeau (gilles.mirambeau@gmail.com). L'entrada és lliure i no cal inscripció prèvia.

Entitats col·laboradores de l'esdeveniment

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

Setmana de la Ciència 2013

La divulgació científica serà de nou protagonista al novembre amb activitats per gratuïtes per a tots els públics

La Setmana de la Ciència 2013, que tindrà lloc del 15 al 24 de novembre, omplirà diferents indrets de Catalunya d'activitats gratuïtes relacionades amb la ciència, adreçades a tots els públics. És una iniciativa de la Generalitat de Catalunya a través de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació que té el suport de l'ACCC, entre d'altres entitats.

"Dosificador d'aigua", de Jordi Martín Figuerola, és l'obra guanyadora d'enguany del concurs de cartells per il·lustrar l'esdeveniment

Mitjançant el seu web, la llista de correu i les xarxes socials, l'ACCC anunciarà pròximament les activitats que coorganitza. Aquests esdeveniments també es podran consultar al portal web oficial de la Setmana de la Ciència 2013:

<http://setmanaciencia.fundacionciencia.cat/>

Què hi ha i què falta sobre il·lustració científica a la Viquipèdia?

Professors i professionals de la il·lustració es van reunir per diagnosticar-ho

Raül Toran (ACCC). El passat 23 d'octubre es va reunir un grup especialitzat en il·lustració i divulgació científica a l'Escola Superior d'Art i Disseny Llotja de Barcelona per tractar de diagnosticar quins continguts relacionats amb la il·lustració científica caldria crear i millorar a la Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure per excel·lència. Aquesta activitat de *Viquidiagnòstic*, organitzada per l'esmentada escola, l'associació Amical Wikimedia i l'ACCC, és un pas important cap a la preparació d'una *Viquimarató* d'edició d'articles que tindrà lloc el proper 21 de novembre, coincidint amb la Setmana de la Ciència.

Assistents a la reunió (foto: M. Baidal)

Entre les 14 persones reunides, hi havia professorat del Cicle de Grau Superior d'Il·lustració, membres d'Amical Wikimedia i de l'ACCC, entitat organitzadora del concurs d'il·lustració científica *Il·lustraciència* i il·lustradors professionals que treballen en els camps de la il·lustració científica, naturalista, mèdica i anatòmica.

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

Els participants van debatre sobre alguns conceptes relacionats amb les il·lustracions de ciència que hauria de tenir un article la *Viquipèdia* o que haurien d'estar inclosos en articles genèrics. Els especialistes van parlar de les semblances, incusions i distincions entre il·lustració científica, divulgativa, didàctica, objectiva, naturalista, anatòmica, mèdica, de recreació històrica o tècnica. Posteriorment, van explorar la *Viquipèdia* -en català i en altres llengües- per analitzar-ne les entrades relacionades amb aquest camp i veure quines són les que manquen. A més d'afegir noms d'il·lustradors, expedicions científiques o institucions que podrien tenir una entrada a l'enciclopèdia, van crear una llista prèvia de llibres i publicacions que poden servir com a bibliografia. Per això, van fer servir l'editor web *etherpad* per poder escriure conjuntament a les pàgines del *Viquiprojecte: Il·lustració científica* com a espai de coordinació a *Viquipèdia*.

Il·lustraciència és una iniciativa de l'ACCC

El *Viquidiagnòstic* i la *Viquimarató* sobre il·lustració científica s'emmarquen dins la iniciativa *wikiArS*, que busca la participació de les escoles d'art en el coneixement lliure de la *Viquipèdia* i altres projectes de Wikimedia perquè facin actuacions útils per a l'aprenentatge que alhora siguin aportacions al bé comú. Aquest és el tercer curs que acull aquesta iniciativa, amb la qual estudiants de diverses escoles d'art i disseny estan creant imatges per a la *Viquipèdia* amb l'assessorament d'experts en camps com ara la geologia, la biologia o la història.

La *Viquimarató*, que durarà tot un dia, intentarà omplir les mancances i buits que fins ara té la *Viquipèdia* en temes relacionats amb la il·lustració científica. L'acte és obert, però cal inscripció prèvia.

Podeu consultar enllaços relacionats en el web de l'ACCC: <http://bit.ly/1aimBeM>

Beques per assistir i cobrir la cerimònia de lliurament dels premis Kavli Prize a Noruega

Del 8 a l'11 de setembre de 2014

L'Acadèmia Noruega de Ciències i Lletres, segons informa la World Federation of Science Journalists (WFSJ), ofereix cinc beques per a periodistes científics, que tindran l'oportunitat d'assistir als *Kavli Prize Awards* a Oslo, del 8 a l'11 de setembre de 2014. Els periodistes becats tindran l'oportunitat de conèixer els guanyadors del premi adscrits als camps de l'astrofísica, la nanociència i la neurociència. Més informació sobre els *Kavli Prize Awards* al portal web oficial: www.kavliprize.no.

La WFSJ informa que les persones becades podran seure a les primeres files a la cerimònia, en presència del Rei Harald V. A més, podran participar en totes els esdeveniments, com ara les conferències dels guanyadors, així com les que impartiran alguns dels comunicadors científics més reconeguts del món. Les beques cobreixen les despeses de transport des del país d'origen dels beneficiaris i l'estada a Oslo.

Directrius per sol·licitar una beca

La WFSJ és l'única entitat responsable de la selecció dels periodistes guanyadors. L'organització prega als candidats que enviïn tres articles o produccions d'àudio o vídeo sobre astrofísica, nanociència i neurociència en l'idioma d'origen, i un escrit d'una pàgina en anglès que descriu per què haurien de ser seleccionats i el que faran si guanyen el concurs. El jurat, un

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

subcomitè de la Junta de la WFSJ, seleccionarà els cinc periodistes a partir dels treballs presentats.

Cal enviar les sol·licituds, que han d'incloure el CV, les dades personals i adreça i una còpia de les pàgines d'identificació del passaport del candidat, a l'adreça electrònica:

Kavli Prize Competition (assumpte del missatge)

Email: info@wfsj.org

Tel.: +1 819 770-0776

www.wfsj.org

Cap a la descronificació del dolor crònic

«El dolor crònic és el principal problema de salut a Europa. Encara que moltes vegades el dolor agut pugui considerar-se un símptoma d'alguna altra malaltia o lesió, és una malaltia específica», Professor Hans Georg Kress

Sílvia Farreny (ACCC). Aproximadament el 20% de la població adulta europea -més de 80 milions de persones- pateix dolor crònic. Es denomina dolor crònic aquell tipus de dolor que es produeix repetidament durant un període d'almenys tres mesos. En altres paraules, un de cada cinc europeus pateix dolor crònic.

Així mateix, les despeses directes i indirectes derivades d'aquesta patologia suposen entre el 1,5% i el 3% del PIB (producte interior brut) europeu.

Aquestes alarmants xifres van ser objecte de debat en el VIII Congrés de la Federació Europea d'Associacions Internacionals per a l'Estudi del Dolor (EFIC), que va tenir lloc del 9 al 12 d'octubre a Florència (Itàlia). Aquest congrés, que aplega més de 4.000 experts de tot el món, és el principal esdeveniment internacional que estudia el dolor i la lluita per combatre'l.

Hans Georg Kress, president de la Federació Europea de Dolor EFIC, és catedràtic d'anestesiologia, cures intensives i medicina del dolor. A més a més, és cap del Departament

d'Anestèsia Especial i Teràpia del Dolor de la Universitat de Medicina de Viena. Actualment, l'EFIC ja té una representació de més de 36 països i reuneix la sorprenent xifra de 20.000 metges, investigadors i altres professionals de la salut.

Hans G. Kress té un to de veu tranquil i pausat. Parla amb un timbre de veu clar i greu, tocat per un lleuger accent alemany que li fa arrossegar les erres de les paraules. Es mou amb confiança i gairebé no aparta els seus ulls blaus dels dels seus interlocutors, mantenint un contacte visual intens i vehement. Mentre parla mou les mans amb energia i cada gest del seu cos sembla reforçar la convicció de les seves paraules.

Hans Georg Kress al congrés (foto: Claudio Chiucchiu, adnchronos Comunicazione)

Per què és tan important l'EFIC per a la nostra societat?

És vital que tractem el dolor crònic com un problema no només mèdic, sinó també econòmic i social. El dolor crònic té una incidència directa sobre la qualitat de vida de les persones, d'una manera molt més directa que altres malalties. A més a més, és la principal raó per la qual la gent visita el seu metge, precisament perquè té un impacte molt fort en la rutina diària de les persones que en pateixen, en el treball i la vida familiar. Però no és només la causa del sofriment personal de milions de persones a Europa, sinó que també té un efecte en la societat molt més greu del que se sol suposar.

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

FECYT
FUNDACIÓN ESPAÑOLA
PARA LA CIENCIA
Y LA TECNOLOGÍA

Penso que aquest tipus de congressos són un gran pas cap al reconeixement públic del dolor crònic com un veritable repte, com el problema que és en realitat. I no només per als nostres pacients i els seus metges, sinó també per als sistemes sanitaris d'Europa. I, per descomptat, també és un gran pas per acostar-nos als últims responsables dels pressupostos: els polítics.

Com a actual president de l'EFIC, estic molt orgullós d'aquests èxits que creiem que contribuiran d'una manera directa al reconeixement social del dolor crònic com una malaltia en sí mateixa.

Malgrat tot això, avui en dia el dolor crònic encara és molt difícil de diagnosticar. ¿A què es deu?

Sí, i això és un gran problema. Una de les raons per les quals el dolor crònic suposa un gran repte és perquè moltes vegades s'amaga darrere d'altres diagnòstics. Per exemple, actualment existeix una classificació internacional de malalties, la CIM (Classificació Internacional de Malalties), que és el codi internacional per a classificar i avaluar els diferents tipus de malalties i que s'utilitza en tots els hospitals del món. Doncs, no obstant això, encara no existeix cap tipus de categorització per a poder classificar el dolor crònic, que generalment ve ocult darrere d'altres diagnòstics.

I aquí suposo que es complica tot. En quin tipus de diagnòstic s'oculta, normalment el dolor crònic?

Exactament, aquí es complica força. Estic parlant, per exemple, dels diagnòstics neurològics. També podem trobar un altre bon exemple en la diabetis; ningú no compta un pacient diabètic com un pacient amb dolor crònic. Tot i que el que realment pateixi sigui la polineuropatia amb dolor crònic. La diabetis es pot tractar; el pacient normalment segueix un tractament amb insulina. A partir d'aquí, teòricament, no hi ha més problemes mèdics. No obstant això, moltes vegades aquest pacient està patint un dolor neuropàtic crònic i, per tant, permanent. Doncs bé, aquest tipus de

pacients sempre es compten com pacients diabètics i mai -o molt rarament- com a pacients amb dolor crònic.

No ho entenc, llavors està dient que moltes vegades els metges no distingeixen un dolor crònic d'un altre que no ho és?

Aquí rau el quid del problema. Moltes vegades els metges no saben que el dolor crònic és una malaltia en si mateix, no el reconeixen com a tal. De fet, molts dels nostres col·legues d'altres especialitats pensen que el dolor crònic no és un problema en sí mateix i que quan el pacient comenci el tractament per a la seva malaltia el dolor desapareixerà, però això no és cert. Així doncs, el que necessitem és una major conscienciació sobre la realitat del dolor crònic. Hem de pensar que el dolor crònic cada vegada és més freqüent i que actualment es gasta més diners en això que en el càncer i la diabetis.

Des del seu punt de vista, com és possible canviar aquesta situació marginal del dolor crònic?

Hem de canviar-la a partir d'un correcte enfocament mèdic, però des de diferents perspectives. D'una banda, hem de millorar l'educació mèdica sobre el dolor a les universitats de medicina, és a dir, hem d'informar correctament sobre el dolor crònic als futurs metges que s'estan formant. D'altra banda, hem de fer el mateix amb els metges ja amb un títol, els que ja estan exercint i, especialment, també hem de formar els metges de família perquè siguin capaços de detectar-lo amb èxit. També penso que cal aprendre a escoltar els pacients que pateixen dolor crònic a causa d'una operació. És molt usual que en aquests casos els metges s'oblidin de l'existència de la cronificació del dolor.

Un moment... Amb això es refereix als cirurgians?

Sí, exactament. Això passa perquè molts cirurgians no tenen massa idea de l'enorme quantitat de casos de dolor crònic que es produeixen després d'una operació. Els

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

percentatges són realment considerables i, malgrat això, els nostres cirurgians no en són conscients. Per això mateix, la nostra tasca és destapar aquesta realitat i fer que tothom en sigui conscient, perquè no és un problema que afecti només una minoria. És molt important que els cirurgians tinguin els coneixements i les eines necessàries per a poder reconèixer aquest tipus de dolor. I, en conseqüència, el puguin tractar com un dolor crònic i no com una mera complicació de l'operació.

Llavors es pot tractar amb èxit el dolor crònic per tal de millorar la qualitat de vida dels que el pateixen...

Per descomptat. Però més de la meitat dels pacients amb dolor crònic el pateixen en silenci durant almenys dos anys (de vegades fins i tot més) abans de rebre el diagnòstic i tractament adequats. I les xifres encara són més esgarrifoses; un terç dels pacients no rep cap tipus de tractament, i al voltant de 38% rep un tractament insuficient per pal·liar-los el dolor. Evidentment, tot això és culpa d'abordar d'una manera inadequada la qüestió del dolor crònic. Malgrat els grans avenços en teràpies del dolor crònic, avui dia encara hi ha molts pacients que no es beneficien de les oportunitats que brinda la medicina moderna per a tractar el dolor.

Potser un altre problema sigui precisament aquest, com mesurar el dolor. És a dir, sembla molt difícil, perquè la percepció del mateix dolor és diferent en cada persona, oi?

Sí, exactament. Aquesta és una qüestió de dues cares. El dolor no es pot veure. És a dir, vostè no pot veure una imatge del dolor, no pot quantificar-lo de cap manera. I això constitueix un gran obstacle, ja que molts metges pensen: «Si no ho puc veure, si no ho puc mesurar; no existeix, és una qüestió secundària». I això és un gran error i un problema terrible. No obstant això, els metges especialitzats en el dolor poden distingir entre els pacients que pateixen dolor crònic i els que pateixen un altre tipus de dolor.

I he parlat d'una qüestió de dues cares

perquè en la seva pregunta hi ha un segon problema, i és que, com bé ha suggerit, la percepció del dolor canvia en cada pacient. En un pacient el dolor pot semblar insuportable i, en un altre, el mateix dolor amb la mateixa intensitat, li pot semblar tolerable. Per tant, la formació dels metges per a reconèixer el dolor i la seva intensitat és essencial. Nosaltres tenim qüestionaris, instruments..., etc. De fet, avui dia hi ha un munt d'eines per a reconèixer i mesurar el dolor.

Imatge del congrés (foto: Sílvia Farreny)

Actualment, en alguns països com Espanya la crisi econòmica té una incidència directa en els serveis de salut i això acaba sent un gran obstacle per a tot el que comentàvem. Davant d'aquesta circumstància, quines alternatives tenim?

Amb la pressió de les retallades sobre els serveis socials és més important que mai destacar [o considerar] l'impacte econòmic del dolor crònic. Necessitem inversions en la investigació del dolor, en l'educació i en la formació dels metges. Però també calen inversions en els centres especialitzats per a la prevenció del dolor crònic, el tractament i la seva posterior rehabilitació. El missatge que cal transmetre és que a menys dolor crònic, menys sofriment i, per tant, més productivitat (recordem que el dolor crònic afecta més de 80 milions de persones). És un objectiu

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

assumible, però evidentment requereix una inversió prèvia.

Així doncs, és molt important que s'informi a la societat sobre el dolor crònic...

Per descomptat. El dolor crònic és el principal problema de salut a Europa. Tot i que el dolor agut pot ser considerat com un símptoma d'una altra malaltia o lesió, el dolor crònic és un problema específic de salut, una malaltia en si mateix. Per aquesta raó, hem d'explicar als mitjans de comunicació que el dolor crònic és un tema molt important. Cal pensar en això i també cal tractar d'apropar aquest concepte als polítics, ja que al final són ells els qui decideixen en què s'invertiran els diners. Cal prioritzar el dolor crònic, perquè a més d'afectar un gran nombre de persones, suposa uns costos enormes per a la UE.

En molts països es prioritza malament i deixa de invertir-se, per exemple, en tractaments eficaços, en quina situació creu que està l'Estat espanyol respecte al tractament del dolor crònic?

Segons el meu punt de vista, la Societat Espanyola del Dolor està treballant d'una manera molt correcta i intenta convèncer les diferents esferes polítiques sobre la importància del dolor crònic.

A l'Estat espanyol (més particularment en algunes regions com Galícia, Andalusia o Catalunya) aquest tipus de projectes per a fomentar la consciència social i millorar els tractaments dels pacients amb dolor crònic tenen molt d'èxit. No obstant això, encara hem de fer molts passos petits per tal d'aconseguir un gran pas i millorar aquesta situació de manera generalitzada.

I a escala internacional, en quina situació ubicaria l'Estat espanyol en la lluita contra el dolor crònic?

Crec que Espanya està al mig. No esteu entre els països capdavanters, perquè encara hi ha moltes coses per a millorar. Podria ser molt millor, està clar. No obstant això, no és un dels països

que ens preocupen especialment. Em refereixo a la classe de països en els quals el pacient no té l'oportunitat de sotmetre's a cap tipus de tractament, o no rep cap tipus d'atenció mèdica. En aquest aspecte, i tenint en compte la situació internacional, crec que l'Estat espanyol està en el bon camí i que si s'inverteix més en ciència i salut, fins i tot aconseguirà una posició millor.

Sílvia Farreny, sòcia de l'ACCC, va acudir al VIII Congrés de la Federació Europea d'Associacions Internacionals per a l'Estudi del Dolor gràcies a una beca de l'European Union of Science Journalists (EUSJA).

Resum de la llista de correu

Els temes més comentats a l'octubre

L'octubre ha començat a la llista de correu de l'ACCC amb una felicitació per part d'alguns dels seus membres a Octavi Planells –soci de l'ACCC–, responsable del bloc *Buscaciència*, que ha estat guanyador dels Premis Blocs Catalunya 2013 en la categoria d'Universitats, Recerca i Ciència. En aquest certamen també ha estat guardonat el blog del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, en la categoria de corporatiu: bit.ly/1bR0Sif. També ha estat felicitada a través de la llista la publicació *Investigación y ciencia*, que va rebre el Premi Especial del Jurat del concurs *Ciencia en Acción* d'enguany: bit.ly/15gGWB3, i els autors del vídeo *Gaia: el satélite* –elaborat pel Departament d'Astronomia i Meteorologia de la UB–, reconeguts amb el primer premi *ex aequo* de curts científics al mateix concurs: <http://bit.ly/16OggQ8>

Altre motius de felicitació han estat la nova etapa professional de Jordi Morató, soci de l'ACCC, a l'oficina de premsa de l'Institut Català de la Salut, i l'exposició *Experiències matemàtiques*, oberta fins a l'11 de novembre a l'IES Menéndez y Pelayo (Via Augusta 140-142, Barcelona), iniciativa del Museu de Matemàtiques de Catalunya. També

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

ha rebut l'enhorabona a la llista el Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, arran de les jornades de portes obertes guiades que va organitzar el passat estiu, i els autor de *The Big van Theory*, un espectacle de monòlegs que barreja humor i ciència i que va tenir lloc al CosmoCaixa.

Hi ha hagut diverses consultes que han generat conversa entre els participants. Per una banda, s'ha preguntat d'on es pot obtenir música d'ús lliure per a vídeos científics –han estat suggerides les pàgines www.jamendo.com, creativecommons.org/legalmusicforvideos, www.freesound.org–, quins llibres es podrien incloure en un recurs bibliogràfic per a un curs de periodisme científic –se n'han fet moltes recomanacions, com ara un monogràfic *online* www.sebbm.com/173.htm o un recull de l'Observatori de la Comunicació Científica de la UPF www.upf.edu/pcstacademy/Documents- i s'ha consultat sobre la possibilitat d'accedir als números de *Ciència*, una revista de divulgació editada en la dècada de 1980 i que es digitalitzarà proximitament.

«En un mitjà com Internet, amb una lògica narrativa diferent de la del món imprès, quins mecanismes o fenòmens cognitius marquen el curs de la lectura i la comprensió dels continguts?» Aquesta va ser una de les preguntes plantejades a la llista durant l'octubre. Entre les respostes figuren l'accés a unes ponències d'un curs titulat *L'impacte de la revolució digital en la condició humana*: <http://bit.ly/17iLsCM>, del Centre Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona; una carta enviada a *Science* titulada *Science, new media and the public*: <http://bit.ly/1aJFDJB>, on, segons el *llistaire* que la va compartir, «els autors comenten el desplaçament del pes de la font d'informació cap a nous mitjans, i com això afecta la credibilitat del missatge»; la referència al professor de la UAB Miguel Ángel Martín-Pascual, que, segons algú va comentar a la llista, «fa aplicacions per als mòbils intel·ligents. Domina molt en l'àmbit conceptual la nova narrativa audiovisual per als nous dispositius, ja que estudia el tema des d'una perspectiva científico-cognitiva: <http://bit.ly/16y35Oi>» i també es va indicar que des del Festival de literatura Kosmopolis del CCCB

s'organitzen les visites per als amants del llibre i la lectura *La Barcelona Lectora*, on –segons qui ho va compartir– «una feia referència al “cervell lector”», afegint com a referència un vídeo: <http://vimeo.com/65038183>.

El tema més comentat –amb 17 missatges– del mes ha estat la possible relació entre antenes de telefonia mòbil i càncer. S'hi va compartir inicialment informació a través dels següents enllaços: el web de *Governança radioelèctrica* <http://bit.ly/1c40dqG> i un estudi de recerca del Centre de Recerca en Epidemiologia Ambiental <http://bit.ly/1a5bByY>. Sobre la primera referència, un participant va fer notar la manca de dades del web esmentat i va aprofitar per destacar «les més de 18.000 referències que ha anat recopilant la Universitat de Aachen (www.emf-portal.de) sobre els EMF (*electromagnetic fields*: camps magnètics elèctrics i de radiofreqüència), en general, i en les recomanacions de la Food and Drug Administration (EUA) sobre els telèfons mòbils, en particular: <http://1.usa.gov/sER7w>». També es va preguntar si hi havia alguna relació entre càncer i microones, una consulta que va ser replicada per un *llistaire* que va compartir un enllaç a un escrit amb el seu punt de vista: <http://bit.ly/168WVSd>.

Un dels temes de controvèrsia de l'octubre ha estat el risc d'«escapament massiu de gas» a la plataforma Castor, que ha estat denunciat per d'*Ecologistes en Acció*: <http://bit.ly/18k8Vgn>. Segons un membre de la llista, l'informe presentat per aquella entitat (<http://bit.ly/17OdK2j>) conté algunes errades, posicionament que va argumentar de la següent manera: «El gas natural té, efectivament, menys densitat que l'aire. I això fa que, en les fuites, circuli cap amunt a l'atmosfera, i no s'acumuli a les parts baixes. Això és un avantatge perquè dificulta l'acumulació en zones obertes. La comparació que fa l'estudi amb el CO₂ del confinament en caveres subterrànies és incomprensible. Tant un gas com l'altre s'escaparien en cas d'un forat en l'escorça, si estan a més pressió que l'aigua del damunt. La diferència és que el CO₂, en arribar a l'atmosfera (el que no s'hagués dissolt en l'aigua) quedaria a la

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

part més baixa creant una capa de CO₂, i en canvi el gas natural aniria amunt. No és irrellevant».

«La pressió de 60 m de columna d'aigua és una nimietat (6 atm, 6 kg/cm², comparable a la d'una bombona de butà) i molt menor que la pressió que hi ha -o que hi hauria - dins del dipòsit subterrani. L'analogia del gra ple de pus és una analogia errònia: la pressió de l'aigua no es "transmet" dins de la Terra a 1500 m de profunditat perquè l'escorça terrestre no és un sòlid elàstic com un globus», va afegir.

«El gas natural que s'hagi injectat o s'injecti al Castor no farà pudor d'ous podrits -fet que defensa l'informe d'*Ecologistes en acció*-, perquè no té sulfur d'hidrogen. Hi ha gasos "naturals" que en tenen, però el que s'injecta -o s'injectaria- al Castor és ja depurat, perquè ve de les canonades que travessen Espanya. Si li han injectat ja el fluid que li dona olor (cosa que no sé, encara que crec que li afegeixen en la distribució domèstica, no abans) no faria olor d'ous podrits sinó olor... de gas (de tetrahidrotiofè o una substància similar)», va precisar.

«Comparar la catàstrofe de la Deepwater Horizon -fet que també duu a terme l'esmentat informe- amb una hipotètica fuga de gas per les falles d'Amposta-Vinarós no té raó de ser. Deepwater era una plataforma de perforació i extracció semisubmergida, que tenia a sota 1300 m d'aigua. La fuga que va provocar l'explosió va ser de la canonada que venia de sota, no de la fuga de gas a través de les falles, que és el que pretén denunciar l'informe. Per altra banda, els incendis que mostren les fotos no semblen de gas sinó de cru. Quan es van fer les fotos el gas que hagués pogut fugar ja devia haver cremat», va continuar.

«Es parla d'evacuar la plataforma, de delimitar una zona d'exclusió, etc., però les falles no són sota la plataforma, sinó esteses en un ampli territori, a 22 quilòmetres de la costa i en paral·lel a aquesta», va concloure el *l'listaire*.

Una altra participant va afegir-hi que l'informe -tot i estar escrit per geòlegs- no li semblava rigorós ni objectiu, ja que es basa en declaracions fetes per científics als mitjans de

comunicació, amb referències que són en gran part notícies, entrevistes o notes publicades en la premsa diària. A més, l'estil no és adequat per a un informe científic, inclou expressions com ara «¿Puede poner la mano en el fuego sobre esto que afirma? Por supuesto que no...», «¿Cómo se puede afirmar esto ...?», «parece obvio que» o «estamos seguros que la compañía explotadora de la plataforma lo sabe a ciencia cierta, pero callan prudentemente para no levantar la alarma».

Ecologistes en acció va defensar l'informe al·legant que «no és un informe científic, en sentit estricte, nosaltres mai ho hem dit. És un informe elaborat per un científic, Miguel de las Doblas, que ha estudiat el tema i aporta dades, anàlisi científica, fets i algunes expressions [...] per fer més entenedor al públic en general».

Alguns participants de la llista han lamentat la presència d'Eduard Punset en una fira anomenada *Espiritualment*, que els participants han qualificat de pseudocientífica: <http://bit.ly/175IN9C>. Alguns participants van destacar que, segons el seu punt de vista, el divulgador fa temps que és permissiu amb temes que entenen com a no rigorosos des del prisma de la ciència. Uns altres van defensar que no s'ha d'oblidar tot el que ha fet Punset per la visibilitat de la ciència entre el públic general.

El programa *Tinc la regla... o no!* de l'espai *Quèquicom* de TV3 (<http://blogs.tv3.cat/quequicom.php>) ha estat motiu de controvèrsia ja que entre les persones convidades a analitzar el tema hi havia la Dra. Arianna Bonato, ginecòloga i homeòpata. L'homeopatia present a la definició professional de la doctora esmentada ha estat la causa de la polèmica, ja que algun *l'listaire* va argumentar que «no està avalada pels principis científics globalment acceptats».

Diversos membres de la llista van lamentar una història d'assetjament sexual en la qual està implicat «el més destacat bloguer de ciència, Bora Zivkovic, que fins abans d'aquests fets dirigia la xarxa de blogs de *Scientific American (SciAm)*. Com passa massa sovint, no ho ha destapat la institució per la qual treballava, sinó les víctimes»,

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

va escriure qui va iniciar aquest fil temàtic. El propi Zivkovic va voler explicar aquest fet al seu blog: <http://bit.ly/17GpgLW>, i va reconèixer un dels casos d'assetjament. El membre de la llista que va engegar el debat va aclarir que «hi ha tres casos diferents. La bloguera insultada per no voler treballar gratis per l'editor de *Biology Today* i les dues blogueres que han denunciat assetjament pel Bora [...] Una bloguera va informar *SciAm* de l'assetjament fa un any, però la revista ha pres decisions dràstiques només ara, després que el tema sortís a la llum pública».

Fins al 31 d'octubre, data de la redacció d'aquest resum, s'han rebut a la llista durant el mes 493 missatges.

El raconet de la llengua

La subtil influència de l'anglès

En diverses ocasions hem tractat en aquest raconet de la influència de l'anglès en l'evolució del català, com influeix també en altres llengües. Aquesta influència es dona quan adoptem directament termes anglesos perquè la nostra llengua no compta encara amb un terme equivalent al que necessitem per expressar un nou concepte. D'altres, però, la influència és més subtil i pot passar desapercebuda. Es dona per exemple quan el cambrer ens pregunta si volem salsa i li responem «sí, per favor», en comptes de «sí, gràcies». O quan fem servir de manera errònia paraules de la nostra llengua donant-los un significat diferent per influència de l'anglès. Una d'elles és 'involucrar'.

La definició del verb 'involucrar' que dona el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (el DIEC) diu:

1 v. tr. [LC] Posar en un escrit, en un discurs, etc., (assumptes, qüestions, etc., estranyes al seu objecte principal).

2 v. tr. [LC] Posar (algú) en una situació o en un afer que no desitja, que no preveu.

Per tant, si diem que algú està involucrat en un projecte, estem afirmant que l'han posat en una situació o en un afer que no desitja ni preveu,

quan potser allò que volíem dir és que aquella persona participa o intervé en un projecte. És molt probable que el nou significat que s'està donant al verb 'involucrar' sigui perquè recorda el verb anglès 'involve'. Curiosament, fins fa unes dècades, en l'anglès britànic aquest verb tenia un significat més semblant al nostre 'involucrar'. Atès que l'evolució d'una llengua no depèn dels diccionaris, sinó de l'ús que en fan les persones que la parlen, potser aviat veurem inclosa en el DIEC una nova accepció del verb 'involucrar' que el farà sinònim de 'participar'. Mentrestant, però, procurem evitar-lo, si més no en el llenguatge escrit.

Mercè Piqueras

Fes-te membre de l'ACCC

Aprofita els avantatges d'associar-te

L'ACCC és una entitat formada per més de 200 professionals entre científics, divulgadors, periodistes i comunicadors de la ciència. Si estàs interessat en el periodisme, la comunicació o la divulgació científiques i encara no ets soci, informa't al nostre web: bit.ly/lw9KgH

Dibuix que Fernando Krahn va fer per a l'ACCC el 1990

L'ACCC és membre de:

- World Federation of Science Journalists
- European Union of Science Journalists' Associations
- Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes
- Confederación de Sociedades Científicas de España
- Xarxa d'Unitats de Cultura Científica i Innovació
- Cens d'entitats de foment de la llengua catalana de la Generalitat de Catalunya

EUSJA

focir

L'ACCC a Internet

Segueix-nos a:

Web: acc.cat

Twitter: twitter.com/ACCC

Facebook: facebook.com/ACCCcientifica

Flickr: flickr.com/photos/acc/

LinkedIn (empresa i grup):

linkd.in/ceddtj

linkd.in/aaisv4

Vimeo: vimeo.com/acc

Entitats col·laboradores de l'ACCC

COL·LEGI OFICIAL
INFERMERS I INFERMERES
BARCELONA

